

М. Женей, Ж.И. Казиев

ИЗМЕНЕНИЕ ГЕМАТОЛОГИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ КРОВИ КРОЛИКОВ ПРИ ПРИМЕНЕНИИ РЕНТГЕНОКОНТРАСТНЫХ СРЕДСТВ ОМНИПАК-300 И БИЛИГРАФИН

Изучение воздействия ионного билиграфина и неионного омнипак-300 - на гематологические показатели крови кроликов. Проведенные исследования показали, что степень изменения изучаемых нами показателей зависит от дозы вводимого препарата: чем больше доза, тем более выраженными являются изменения. Неионный омнипак-300 по сравнению с ионным билиграфинном оказывает меньшее влияние на гематологические показатели крови.

M. Zheney, Zh.I. Kazyev

CHANGES GEMOTOLOGICAL INDEXES RABBIT BLOOD AT USE X-RY CONTRASTING MEANS OF OMNIPAK-300 AND BILIGRAFIN.

Ionic biligrafin and not ionic omnipak-300- on haematological indicators of blood of rabbits. The carried-out researches showed that extent of change in the maintenance of indicators studied by us depends on a dose of an entered preparation: than it is more, the changes especially expressed. Not ionic omnipak-300 in comparison with ionic biligrafin makes smaller impact on gematology indicators of blood.

ӘОЖ 636

Ж.Ж. Құлжаева, Д.С. Шыныбаев

Қазақ ұлттық аграрлық университеті

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚ МЕРИНОС ҚОЙ ТҰҚЫМЫ ҚОЗЫЛАРЫНЫҢ ЖҮН САПАСЫ КӨРСЕТКІШТЕРІ

Аннотация. Бұл мақалада алғаш рет оңтүстік қазақ меринос қойларының қозы жүнінің физикалық-технологиялық көрсеткіштері толығымен зерттелінді. Бұрынғы зерттеулер тек жүн салмағы мен ұзындығын анықтаумен шектелінген ал, басқа көрсеткіштері зерттелінбеген. Зерттеу нәтижесінде оңтүстік қазақ меринос қойларының қозы жүнінің физикалық-технологиялық көрсеткіштері ірі қойлардың жүнінің физикалық-технологиялық көрсеткіштерінен кем болмайтындығы көрсетілді.

Кілт сөздер: қазақ меринос қойлары, жүн, жүн салмағы, қозы, өнімділік

Зерттеу деректері «Сапа» асыл тұқымды қой фермасында, Қазығұрт ауданы Оңтүстік Қазақстан облысында өсірілетін оңтүстік қазақ меринос қой тұқымы болып табылады. Зерттеу әдістерінің барлығы «Қой мен ешкіні қолдан ұрықтандыру нұсқауы», «Инструкция по бонитировке овец тонкорынных пород с основами племенной работы», «Основы опытного дела в животноводстве», «Методические указание по исследованию шерсти овец» атты методикалық нұсқаулар қолданылды.

Оңтүстік қазақ меринос қойлары жүнінің ұзындығы кемінде 8-9 см аралығында шығады, қойларды үнемі тандап алып, жұптау ісі, ұзын жүнді оңтүстік-қазақ мериносы қойының тұқымын қалыптастырып өсіріп шығаруға септігін тигізді.

Жүннің технологиялық қасиеттеріне оның талшығының ұзындығын, жіңішкелігін, бұйралығын, мықтылығын, иілгіштігі мен созылғыштығын, серпімділігін, өңінің жылтырлығы мен түсін жатқызады. Қойларды бонитировкалау мен жүнді кластарға бөлу кезінде осы қасиеттерге қарай отырып, жүннің құндылығын белгілейді.

Жеті айлық кезіндегі қозы жүнінің салмақтары бақылау тобының өнімділіктері 1,8% жоғары, бірақ таза жүн шығымы 7,2% кем болды, сондықтан кір жүннің салмақтары бойынша қойларды бағалау және қандайда бір қорытынды жасауға мүмкіндік болмайды, әрдайым биязы жүнді қой тұқымдарын бағалау барысында міндетті түрде таза жүн шығымын анықтау қажет (1-кесте).

1-кесте. Оңтүстік қазақ меринос қозыларынан қырқылған және жуылған жүндерінің шығымы

Топтар	n	Қырқылған жүн салмағы, кг	Жуылған жүн	
			%	кг
Тәжірибе тобы (еркек қозылар)	5	2,21	61,2	1,35
Бақылау тобы (ұрғашы қозылар)	4	2,25	54,0	1,16

Жоғарыда көрсетілген кестенің (2-кесте) нәтижесі бойынша тәжірибелік топтағы қозы жүнінің орташа жіңішкелігі 22,6 мкм болды, сонымен қатар вариациялық коэффициенті өте жоғары - 20,0 – 24,5% болды, сонымен қатар жайлылық шарты да жоғары деңгейде, жүн ұзындығының орта көрсеткіші 39мм, ал иректілігінің күші 85,5-93,7% болды.

2-кесте. Оңтүстік қазақ меринос қозы жүнінің зертханалық зерттеулерінің нәтижелері (тәжірибелік топ)

Үлгі №-і мен малдардың №-і	Сапа-сы	Жүннің жіңішкелігі, мкм			Жайлы-лық шарт, %	Жүн ұзынды-ғы, мм	Иректі-лігі, %
		$X \pm m_x$, мкм	δ , мкм	C_v , %			
1) 20820	64	21,6 $\pm$ 0,8	4,8	22,1	94,7	30,0	87,2
2) 20826	64	21,5 $\pm$ 1,0	4,3	20,0	98,1	45,0	85,5
3) 20840	60	23,6 $\pm$ 1,1	5,6	23,9	87,1	40,0	88,4
4) 20930	60	24,2 $\pm$ 1,0	5,0	20,7	88,2	35,0	90,9
5) 20951	64	22,1 $\pm$ 1,6	5,4	24,5	92,2	45,0	93,7
Орташа		22,6 $\pm$ 0,5	5,0	22,1	92,1	39,0	89,1

Бақылау тобының (3-кесте) жүн жіңішкелігі тәжірибелік топпен бірдей болды, ауытқу коэффициенті 16,5 – 22,3% дейін болды, жүн ұзындығы 45 мм, иректіліктің күштілігі өте жоғары.

3-кесте. Оңтүстік қазақ меринос қозы жүнінің зертханалық зерттеулерінің нәтижелері (бақылау тобы)

Үлгі №-і мен малдардың №-і	Сапа-сы	Жүннің жіңішкелігі, мкм			Жайлы-лық шарт, %	Жүн ұзынды-ғы, мм	Иректі-лігі, %
		$X \pm m_x$, мкм	δ , мкм	C_v , %			
6 20988	64	22,4 $\pm$ 0,5	3,7	16,5	97,3	35,0	116,9
7 20992	64	21,8 $\pm$ 0,8	3,9	18,1	99,1	45,0	87,3
8 21183	60	23,1 $\pm$ 0,5	5,1	22,2	91,1	55,0	73,5
9 21211	60	23,4 $\pm$ 0,8	5,1	21,6	90,9	45,0	83,0
Орташа		22,7 $\pm$ 0,2	4,45	19,6	94,6	45,0	90,2

Жүн талшықтарының созуға төзімділігі (мықтылығы) - жүннің мықтылығы немесе беріктігі – оны үзетін салмақ күшіне төзімділік дәрежесін көрсетеді. Берік жүннен мықты мата дайындайтын болғандықтан да үлкен маңызы бар.

Жүннің беріктілігін талшықтарын буда қылып органолептикалық құралмен анықтайды.

Органолептикалық әдістің мәні қолмен күш салып отыра, жүн талшықтарын үзіп сынауда.

Жүннен немесе жалпы сынамадан алынған жүннің әрбір будадан сараптап алысымен сынайды. Қалыңдығы 5-6 см шоғын екі қолдың сұқ саусақтарының арасына қысады, содан кейін тартылған шокқа серіппей-ақ оң жақ қолдың орта саусағымен ұрады. Егер осы соққыдан кейін будасы үзілмесе жүн берік, мықты деп есептелінеді. Жүн будасының бірдей жерден үзілуі қандайда бір ақаудың бар екендігін білдіреді.

Жүннің беріктігін зертханалық әдіспен өлшеуге талшық будасының үзілу жүктемелегін динамометрлерде анықтау енеді.

Жүннің беріктілігіне сипаттама беру үшін, сонымен бірге шақырыммен берілетін оның үзілу ұзындығы да анықталады. Үзілу ұзындығы деп бір ұшынан ұстап тұрған кезде асылып тұрған қалыпында талшықтың өз салмағын көтере алмай үзіліп кетуін атайды.

Тәжірибе топтың май мен терінің ара қатынастары 1,69 болды, соның нәтижесінде тәжірибелік топтағы қозы жүнінің шайыры (майы) жоғары сапалы деп айтуға болады, себебі май мен терінің ара қатынасы коэффициенті 2,0 жоғары болса ондай жүннің тұлымның кірленуі және механикалық қоспаларының жоғары деңгейде болуы мүмкін, сонымен қатар тәжірибелік топтағы жүннің созуға төзімділігі 8,4 км болды, ал стандарт талаптары бойынша бұл көрсеткіш 6,5 км кем болмауы қажет яғни, біздің тәжірибелік топтағы созуға төзімділігі 29,3% жоғары, осының нәтижесінде зерттелген қозы жүн үлгілері сапа деңгейі жақсы (4-кесте).

4-кесте. Оңтүстік қазақ меринос қозы жүнінің май құрамы, тері, механикалық қоспалары және таза жүн шығымы (тәжірибелік топ)

Үлгі №-і мен малдар- дың №-і	Кір жүннің құрамы, %		Майсыздан- баған таза жүн құрамы, %		Май/тері ара қатынасы	Меха- никалық қоспа- лардың мөлшері, %	Таза жүн шығымы, %	Созуға төзімді- лігі, км
	май	тері	май	тері				
1) 20820	7,83	13,09	8,80	14,73	1,69	11,09	67,9	9,81
2) 20826	6,73	15,99	8,14	19,35	2,38	17,30	59,9	8,05
3) 20840	8,83	20,85	10,34	24,31	2,35	14,23	56,1	7,90
4) 20930	9,82	14,72	11,41	17,12	1,49	13,99	61,5	8,03
5) 20951	9,24	14,49	10,92	17,16	1,57	15,53	60,7	8,21
Орташа	8,49	15,82	9,91	18,53	1,90	14,43	61,2	8,40

Махатов Б.М., Кулманова Г.Н., Омаров Д.А. зерттеулері бойынша оңтүстік қазақ меринос әр топтағы қойларының созуға төзімділігі 8,58-9,59 км болған, бұл көрсеткіш ірі қойлардың жүнін зерттеулері бойынша анықталған, біздің зерттеулер бұрын соңғы жылдары болмаған қозы жүнін толық зерттеулерден өткізілді (1,2,3,4-кестелер) [1-2].

Бақылау топтағы май мен терінің ара қатынасы 2,44 болды, сондықтан бұл қозы жүніндегі механикалық қоспалардың мөлшері – 23,27%, соның нәтижесінде бақылау тобындағы қозы жүнінің ластануы өте жоғары, сонымен қатар бұл жүннің созуға төзімділігі жоғарыда аталған стандарттан 22% артық болғанымен тәжірибелік топтан 7,3% кем (5-кесте).

5-кесте. Оңтүстік қазақ меринос қозы жүнінің май құрамы, тері, механикалық қоспалары және таза жүн шығымы (бақылау тобы)

Үлгі №-і мен малдар- дың №-і	Кір жүннің құрамы, %		Майсыз- данбаған таза жүн құрамы, %		Май/тері арақаты- насы	Механика- лық қоспа- лардың мөлшері, %	Таза жүн шығы- мы, %	Созуға төзімді- лігі, км
	май	тері	май	тері				
6) 20988	9,12	14,65	11,48	18,42	1,60	20,48	55,7	7,72
7) 20992	4,17	12,85	5,65	17,41	3,08	26,17	56,8	7,85
8) 21183	6,92	17,69	9,35	23,90	2,55	25,97	49,4	7,41
9) 21211	7,11	18,10	8,95	22,78	2,55	20,45	54,3	7,46
Орташа	6,83	22,1	8,86	20,63	2,44	23,27	54,0	7,93

Қорытынды. “Сапа-2002” шаруашылығының қозы жүнін зерттеу барысында тәжірибелік және бақылау топтардың арасындағы айырмашылықтары табылды, сонымен қатар қозы жүнінің физикалық-технологиялық көрсеткіштері ірі қойлардың жүнінен ешқандай кемшілігі болмады – тек жүн ұзындығы бойынша қозы жүні қысқа болып табылады, ал, таза жүн шығымы, жіңішкелігі, серпімділігі, жұмсақтылығы және созуға төзімділігі жақсы көрсеткіштермен сипатталды.

Әдебиеттер

1. Махатов Б.М., Кулманова Г.Н., Асылбекова Э.Б., Омаров Д.А., Молдахметова Г.А. Характеристика качества шерсти Южно-Казахстанского мериноса меркенского типа.
2. Рахимжанов Ж.А. и др. Методы выведения новых пород и типов овец и коз в Казахстане. Журнал «Исследования, Результаты», 2004 -№4, с. 111-118.

Ж.Ж. Құлжаева, Д.С. Шыныбаев

ПОКАЗАТЕЛИ КАЧЕСТВА ШЕРСТИ ЯГНЯТ ПОРОДЫ ЮЖНО-КАЗАХСКОГО МЕРИНОСА

В статье приведены физико-технологические свойства поярковой шерсти ягнят породы южноказахского мериноса. Ранее изучение пояркового шерсти заключалось в определении нострига шерсти и ее длины остальные показатели не изучались. В данной статье изучались все показатели физико-технологических свойств шерсти ягнят: длина, тонина, извитость, комфортность, определения жира/пота, коэффициент жир/пот и прочность на разрыв.

J.J. Kuljaeva, D.S. Shynybaev

QUALITY LAMBS WOOL BREED SOUTH KAZAKH MERINO

This dissertation examines physical and technological properties Poyarkova lambs wool breed SKM. Previously studied Poyarkovo wool zannyuchelos in determining vows dirty wool and length other indicators have not been studied. In this dissertation we study all the indicators of physical and technological properties of lambs wool length, fineness, crimp, comfort, determination of fat / sweat, the coefficient of fat / sweat and tear.